ਐਮ/ਐਸ ਟੈਕਸਕੋ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ.
ਬਨਾਮ
ਟਾਟਾ ਏਆਈਜੀ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ.
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8249 ਦਾ 2022)
ਨਵੰਬਰ 09, 2022
[ਸੂਰਜ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2(1)(g), 2(1)(r), 3 ਅਤੇ 14 – ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਯਮ, 2005 – ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2019 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2(46), 2(47), 47, 49 ਅਤੇ 59 – ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ (ਪਾਲਿਸੀ ਹੋਲਡਰਜ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2002 – ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਾਅਵਾ – ਰੱਦ – ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 28.07.2012 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਅੱਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਖਤਰੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ – ਪਾਲਿਸੀ 28.07.2012 ਤੋਂ 27.07.2013 ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ – ਪਰੰਤੂ, ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਹਿਖਾਨੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ – ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਮਰਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਚੁਣੌਤੀ ਉੱਤੇ, ਰਾਜ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਰਯਾਪਤ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਇਆ ਵਪਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਸੀ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ – ਕੀ ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇ – ਇੱਕ ਵਾਰ, ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਨਿਆਇਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਅਨਿਆਇਆ ਵਪਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਪਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾਂਤ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਕਲੋਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ – ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ, ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਗੇ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਂਝੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 1872 - ਧਾਰਾਵਾਂ 2, 10, 17, 18 ਅਤੇ 19 - ਅਧੀਨਤਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ/ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ - ਬੀਮਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ - ਇਹ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੈਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਖੁਦ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੱਡਣਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਮੋਲ ਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨੀਲੇ ਪੈਨਸਿਲ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਅਧੀਨਤਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ-ਫਾਰਮ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੈਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਲ ਭਾਵ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਕਲਪ ਜਾਂ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਦੱਸੇ

ਗਏ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰੇ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਖੁਦ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੱਡਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਮੋਲ ਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ, ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ, ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂਪੂਰਣਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਵੈਚਛਿਕ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਖਾਰਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। [ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 9 ਅਤੇ 10]

1.2 ਬੀਮਾ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰ ਪਰ ਭਾਰ ਵੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਮਾ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਹਨ ਜੋ ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਲੀਵਰੇਜ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ। ਬੀਮਾ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਆਪਣੇ ਸੁੱਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ। ਇੱਕ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਟੱਚ-ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਆਬਜੈਕਟ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ, ਜੋ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸ 'ਤੇ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ. ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ. ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਬੇਦਖਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਤੋੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। [ਪਾਰਾ 11 ਅਤੇ 12][1041-ਏ-ਈ]

ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ, ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ

1.3 ਖੁਲਾਸੇ, ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨਿਆਂਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਦਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟਾਂ ਵਰਗੇ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮ ਕੰਟਰੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ, ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਲਾਸਾ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਹਨ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਡਿਊਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਅਕਸ਼ਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਟਰੈਕਟ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹੀ ਗਈ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ, ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 14 & 15]

ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

1.4 ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, "ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ" ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਧਾਰਾ ਮੁੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22]

2. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਐਕਟ, 1986 ਅਧੀਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਲੇਂਟਿਫ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਅੜਚਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਬੱਧ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1986 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਰਾਦਾ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ। ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 2005 ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 26 ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਦੇਸ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਗਾਜ਼ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਵੀਕਾਰ, ਵਿਵਹਾਰ, ਅਤੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1986 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਅਸੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਗੋਲਾਬਾਰੂਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 28 & 29]

3. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (46) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਅਣਉਚਿਤ ਅਨੁਬੰਧ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਤੋਂ (vi) ਤਕ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅੰਤਤਃ, ਇਹ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਨੁਬੰਧ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਅਨੁਬੰਧ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਬਾਰੇ ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸ ਅਪਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾਂਤ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ 2019 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 47 ਅਤੇ 49 ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30 & 31]

4. 2019 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 47 ਅਤੇ 58 ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਅਨੁਬੰਧ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ

ਪਛਾਣਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਨੁਬੰਧ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਤੀਜਾਂਤ ਰਾਹਤ ਵੀ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ। 2019 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 49 ਅਤੇ 59 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਉਪਚਾਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ" ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਅਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਣਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਹਨ। ਉਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਐਲਾਨਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਨੁਬੰਧ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੀਮਾ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਜਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 2019 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਐਕਟ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਅਧੀਨ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕ [ਪੈਰਾ 32-35]

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

5. ਦੋਵੇਂ ਫੋਰਮਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਯਾਪਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਏ) ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 96 ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

[ਪੈਰਾ 36]

6. ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਕ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਦੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 1872 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਰੋਕ ਦੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਣਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਰਣੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ ਕਿ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਚਿਤ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ, ਅਤੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਨੁਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਨਾਨ-ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਫੋਰਮ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 14(ਡੀ) ਅਤੇ 14(ਐਫ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਰਿਣਾਮਕ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਮੀ, ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਈਆਰਡੀਏ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 2002 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਇਕਪਾਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਧੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ, ਲਾਭ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਤਹਿਖਾਨੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕ ਅਨੁਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਇਕ ਅਨੁਚਿਤ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਧੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਅਨਿਰਵਾਹਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 37-39]

ਸ਼ਿਵਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜਗਰਨਾਥ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ (2022) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 539; ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ (2022) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 582 : 2022 (3) ਜੇ.ਟੀ. 338; ਮਾਡਰਨ ਇੰਸੁਲੇਟਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ (2000) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 734 : [2001] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1076; ਬੀਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਂਟਰਲ ਕੋਆਪ. ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2006) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 514 : [2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 895 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐਨ. ਮੁਰੁਗੇਸਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2022) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 25 : 2021 (10) ਜੇ.ਟੀ. 264; ਜਾਰਜ ਮਿਚੇਲ (ਚੈਸਟਰਹਾਲ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਫਿਨੀ ਲੈਕ ਸੀਡਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ. (1983) ਲਾ ਰਿਪੋਰਟਸ ਕਿਊ.ਬੀ. 284); ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ.ਜੇ. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (1996) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 428 : [1996] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20; ਭਾਰਤ ਵਾਚ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ 2019 (6) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212: [2019] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 302; ਆਈਆਰਈਓ ਗ੍ਰੋਸ ਰੀਅਲਟੈਕ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਖੰਨਾ, (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241: 2021 (1) ਜੇ.ਟੀ. 323 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਸੰਦਰਭ

[1996] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 20 ਪੈਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2000] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1076 ਪੈਰਾ 19 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[2019] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 302 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 895 ਪੈਰਾ 22 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8249 ਦਾ 2022.

31.01.2018 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 275 ਦੇ 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਐ. ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੋਯਦੀਪ ਸੇਨ, ਰੋਹਿਤ ਦੁੱਤਾ, ਗੁੱਡੂ ਸਿੰਘ, ਅਰੁਣਾਭ ਗਾਂਗੁਲੀ, ਮਿਸ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਕੌਲ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਿਯਤਾ ਚਕਰਵਰਤੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਿਸਿਜ਼ ਸ਼ਾਂਤਾ ਦੇਵੀ ਆਰ., ਗਰਵੇਸ਼ ਕਬਰਾ, ਅਰਿਹੰਤ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੋਹਨ ਮੁਰਲੀ ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 28.07.2012 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਇਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਖਤਰੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ

ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪਾਲਿਸੀ 28.07.2012 ਤੋਂ 27.07.2013 ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀ ਬਾਹਰਵਾਰ ਧਾਰਾ ਨੇ ਸੰਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਹਿਖਾਨੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਪਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ।

ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਉਠਾਇਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰੀਖਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਚਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ, ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਇੱਕ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਬਹਿਸਕਾਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਰਾਜ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਰਯਾਪਤ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਪਤ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਕੇਵਲ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਮਤਲਬੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੈ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਿਸਕਾਰ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ 7.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।

ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

5. ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਪਲਟਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਖੋਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਪਿੱਛੇ ਆਵੇਗਾ।

6. ਉਲਟ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਦੇਵੀ ਆਰ., ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਹਿਸਕਾਰ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਕਾਨ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ... ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ

7. "ਕੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਬਹਿਸਕਾਰ ਖੰਡ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ

ਬਚਣ ਲਈ?"

ਸਿਧਾਂਤ

ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨ

8. ਬਲੈਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੇ “ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨ” ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ-ਫਾਰਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜੋ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਛੋਟ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਲੈ ਜਾਓ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਲਿਓਨਾਇਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

9. ਚਿਪਕਾਉ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੀ ਮਿਆਰੀ-ਫਾਰਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮੈਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਕਲਪ ਜਾਂ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਦਸਤਖਤ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਛਾਇਆ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਮੋਲ ਭਾਵ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

10. ਬੀਮਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ, ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ, ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਵੈਚਾਰਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਖਾਰਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ।

ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

11. ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਲਕਿ ਬੋਝ ਵੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਜੋ ਚੰਗੀ ਨੀਯਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਭ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਬੀਮਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਆਪਣੇ ਸੁੱਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

12. ਇੱਕ ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਨੀਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਬਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਾਲ ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਉੱਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਾਈਨ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਢਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਅਸਤਿਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ, ਯਾਨੀ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਜਾਗਰੂਕ ਛੋਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਹਿਮਤੀ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਰੋਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਨ. ਮੁਰੁਗੇਸਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2022) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 25 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ।

13. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵਰਾਮ ਵਿਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਬੋਝ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਚੰਦਰ ਜਗਰਨਾਥ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (2022) 4 SCC 539 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ,

“19. ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਜਿੱਥੇ ਅਪਵਾਦ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਵਾਦ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 647 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪਵਾਦ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਨੀ ਮੌਲਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਛੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਨ ਦਾ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਨੌ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਖਮੀ ਨੇ ਵਾਹਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

20. ਦਾਅਵਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ : (ਬੀ.ਵੀ. ਨਾਗਰਾਜੂ ਮਾਮਲਾ (1996) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 647] , ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 650-51, ਪੈਰਾ 7)

"7. ਇਹ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਿਤ ਵਾਹਨ ਨੂੰ 6 ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। ਜੇ ਉਹ 6 ਕਾਮੇ ਜਦੋਂ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਧੂ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਬੋਝ ਉਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਿਤ ਵਾਹਨ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਨ ਬੀਮਿਤ ਵਾਹਨ ਨਾਲ ਸਿਰ ਮਾਰ ਕੇ ਟਕਰਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਕੇਵਲ ਵਾਹਨ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਂ ਕਲੀਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ, ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ, ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮੌਲਿਕ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਕਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਨੂੰ, ਹਰ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਾਹਨ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਕੁਝ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਰ ਇੰਨਾ ਮੌਲਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਕ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ; ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨੀ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਕੰਦੀਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ [ਸਕੰਦੀਆ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੋਕਿਲਾਬੇਨ ਚੰਦਰਵਾਦਨ, (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 654] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 665-66, ਪੈਰਾ 14)

"14. ... ਜਦੋਂ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਜੋ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾਂ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਲਾਭਪ੍ਰਦਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੰਭਵ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਦਮਿਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਖਤਰੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਈ ਚੋਣ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਏ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼" ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ "ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ" ਨੂੰ "ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨੀਚੇ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ "ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ" "ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼" ਨਾਲ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾ ਚਲਾਏ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਰਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਕਾਰਟਰ ਦੀ "ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ" ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 251 ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਲਈ:

"ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਮ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜੋ ਵਚਨਬੱਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਯਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਚਨਬੱਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਉੱਤੇ ਸੀਮਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਗਲਿਨ ਬਨਾਮ ਮਾਰਗੇਟਸਨ & ਕੋ. [1893 ਏਸੀ 351 (ਐਚਐਲ)] , ਏਸੀ ਪੰਨਾ 357 'ਤੇ, ਲਾਰਡ ਹਾਲਸਬਰੀ, ਐਲ.ਸੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ : (ਏਸੀ ਪੰਨਾ 357)

'... ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਢੋਆ ਦਾ ਠੇਕਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ। ਪੂਰੇ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਅਤੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਉਲੰਘਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਜਾਰੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸੁਇਸ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਡੀ' ਆਰਮਾਮੈਂਟ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਐਸ.ਏ. ਬਨਾਮ ਐਨ.ਵੀ. ਰੋਟਰਡੈਮਸ਼ੇ ਕੋਲੇਨ ਸੈਂਟਰਾਲੇ (1967) 1 ਏਸੀ 361 : (1966) 2 ਡਬਲਿਊਐਲਆਰ 944 (ਐਚਐਲ)]। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਆਪਕ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਠੇਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ।"

(ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜੋਰ ਨਾਲ)

ਖੁਲਾਸਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ, ਚੰਗੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ

14. ਖੁਲਾਸੇ, ਚੰਗੀ ਨੀਯਤ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂਪੂਰਤਾ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਮਾ ਕਰਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਮਿਆਰੀ ਫਾਰਮ ਕਰਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨੀਯਤ, ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੀਮਾ ਕਰਾਰ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ।

15. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀ ਨੀਯਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਲਾਸਾ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਅੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਹਨ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਅਖਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰਾਰ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹੀ ਗਈ ਕਰਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ, ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ

ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

16. ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਨੇ ਅਪਰਯਾਪਤ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਰਜ ਮਿਚੇਲ (ਚੈਸਟਰਹਾਲ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਫਿਨੀ ਲਾਕ ਸੀਡਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ. (1983) ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਸ ਕਿ .ਬੀ. 284),

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ - ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਛੋਟੀਆਂ ਛਪਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਛੂਟ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਟਿਕਟਾਂ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਇਨਵਾਇਸਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਕੈਟਲਾਗਾਂ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਸਾਰਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ "ਕਰਾਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਰੀ ਉਸ ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਛਪਾਈ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਟਿਕਟ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਇਨਵਾਇਸ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲੈ ਲਵੋ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਵੋ।" ਛੋਟੇ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ," ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟਾ ਮਨੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਛੂਟ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸਮਝੇਗਾ।

ਸਾਡੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਉਦਾਸ ਸਰਦੀ ਸੀ.....

17. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਡ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ (2022) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 582, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

“ਉਬੇਰੀਮੇ ਫਿਦੇਈ”

31. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਖਾਸ ਕੰਟਰੈਕਟ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋਖਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਦੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਤਮ ਉਬੇਰੀਮੇ ਫਿਦੇਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

32. ਮੈਕਗਿਲਿਵਰੇ ਆਨ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਲਾ 13ਵੀਂ ਐਡ. ਨੇ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“...ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜੋਖਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ ਜੋ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਾਣੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਪਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਤੋ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਣੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਕਿ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

33. ਲਾਰਡ ਮੈਨਸਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਟਰ ਬਨਾਮ ਬੋਹਮ (1766) 3 ਬਰ ਰ 1905 ਨੇ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ: (ਈ.ਆਰ. ਪੀ.1164)

“ਬੀਮਾ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਹੈ।

ਉਹ ਖਾਸ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮੌਕਾ ਨੂੰ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਅੰਡਰਰਾਈਟਰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਲਤ ਛੁਪਾਉਣ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਡਰਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਗੁਮਰਾਹ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਹਾਲਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ,....

ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣਾ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਲਿਸੀ ਖਾਰਜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਪਰੇਸ਼ਨ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਡਰਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਖਾਰਜ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੋਖਮ ਜੋ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ।

ਜੇਕਰ ਅੰਡਰ-ਰਾਈਟਰ ਨੇ ਵੀ ਛੁਪਾਇਆ; ਪਾਲਿਸੀ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਖਾਰਜ ਹੋਵੇਗੀ...

ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਲਟ ਮੰਨਣ ਕਾਰਨ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਉਸ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ" ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਅਧੀਨ ਜੋਖਮ ਦੇ ਕਵਰੇਜ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਜੋ ਬੀਮਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥ" ਹੋਵੇਗਾ।

xxx xxx xxx

35. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸਪੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਬੋਤਮ ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਫਰਜ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕਵਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਉਣ।"

18. ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰ. ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ.ਜੇ. ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (1996) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 428 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ ਹੈ,

“(6) ਇਹ ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਚੰਗੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ (ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ) ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, “ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਤਨਾ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਬੀਮਾ

ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ।"

(7) ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤਬਦੀਲੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੰਪੂਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ...."

19. ਇੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੋਡਰਨ ਇਨਸੁਲੇਟਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (2000) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 734, ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

"(8) ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਤਮ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਚੂੰਕਿ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

20. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਪੈਸੇਜ ਨੂੰ ਜਾਰਜ ਮਿਚੇਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਲੈਜ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਫਲਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਾਚ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ 2019 (6) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212, ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

"7. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਖਾਰਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਇੰਡੀਆ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਚੰਦ ਰਾਏ ਚੰਦਨ ਲਾਲ, (2004) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 644, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਖਾਰਜੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ। ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ., ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੂੰ (ਇਹ ਉਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।

9. ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਚਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦਾ ਇਕ ਕਰਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਕੋ ਇਕ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਾਰਜੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਖਾਰਜੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੱਥ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

10. ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਖਾਰਜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਰਚੰਦ ਰਾਏ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਤਾਂ ਤਦ ਹੀ ਉੱਠਦੀ ਜੇ ਖਾਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬੀਮਾਕ□ਤ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖਾਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬੀਮਾਕ□ਤ ਨੂੰ ਜਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬੀਮਾਕ□ਤ ਨੂੰ ਜਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖਾਰਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।"

21. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਾਂਗੇ ਕਿ ਖਾਰਜੀ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜੋੜਾਂਗੇ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ] ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ii) ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਨਿਯਮਨ 2002) ਐਕਟ ਮਿਤੀ 16.10.2002 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਏ ਨਿਯਮਨ, 2002 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਏਜੰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਬੱਧੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਾਲਿਸੀ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬੀਮਾ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਵਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਕਲਾਜ਼ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (iv) ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਬੀਮਾ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਲਾਜ਼ 4 ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਲਾਜ਼, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇੱਕ ਛੋਟ ਕਲਾਜ਼ ਹੋਵੇ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਧਾਰਕ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

22. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, "ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ" ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੇਵਾ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਮੁੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਉੱਲਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ, ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ, ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਫੈਸਮੈਂਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਬੀਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕੋਪ. ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2006) 8 SCC 514,

"10. "ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ" ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ, (4th Edn., Vol. 9), p. 297, ਪੈਰਾ 430, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"430. ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਛੋੜਾ।—ਇੱਕ ਕਰਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਜਾਂ 'ਵਿਛੋੜਿਆ' ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

11. ਪੀ. ਰਾਮਨਾਥਾ ਅਯਿਯਰ ਦੇ ਏਡਵਾਂਸਡ ਲਾ ਲੈਕਸੀਕਨ, 3ਜੀ ਐਡਨ. 2005, ਵੈਲ. 1, ਪੰਨਾ ਨੰ.

553-54, ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਸਿਧਾਂਤ (ਪਰੀਖਿਆ).—ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਮਾਨਕ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪੱਤੀਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ। ਇਸ ਮਾਨਕ ਅਧੀਨ, ਸਿਰਫ ਆਪੱਤੀਜਨਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਖਰੋਚ ਕੇ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਬਜਾਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ, ਜੋੜਣ, ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੇ। (ਬਲੈਕ, 7ਵੀਂ ਐਡਨ., 1999)

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਖਰੋਚ ਕੇ ਉਚਿਤ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮਯ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਈ.ਪੀ.ਆਈ. ਆਫ ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਇੰਕ. ਬਨਾਮ ਬਾਸਲਰ [12 ਓਹਾਇਓ ਐਪ 2ਡੀ 16 : 230 ਐਨਈ 2ਡੀ 552, 556]।

ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਨਿਯਮ/ਪਰੀਖਿਆ.—ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜੋ ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਰਾਰ ਦੀ ਵਿਛੋੜਾ; 'ਵਿਛੋੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਖਰੋਚ ਕੇ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ' ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ। ਐਟਵੁੱਡ ਬਨਾਮ ਲਾਮੋਂਟ [(1920) 3 ਕੇਬੀ 571 : 1920 ਆਲ ਈਆਰ ਰੈਪ 55 (ਸੀਏਜੇ)]। (ਬੈਂਕਿੰਗ)

ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਝੌਤਾ ਉਚਿਤ ਬਣ ਸਕੇ। (ਮੈਰੀਅਮ ਵੈਬਸਟਰ)

ਕਰਾਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਾਕਿਆ। 'ਵਿਛੋੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੀਲੀ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਖਰੋਚ ਕੇ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ' ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ। ਐਟਵੁੱਡ ਬਨਾਮ ਲਾਮੋਂਟ [(1920) 3 ਕੇਬੀ 571 : 1920 ਆਲ ਈਆਰ ਰੈਪ 55 (ਸੀਏਜੇ)]। (ਬੈਂਕਿੰਗ)"

12. ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ਿਨ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਪਬਲਿਕ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਜੈਨ ਸਟੂਡੀਓਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ [(2006) 2 ਐਸਸੀਸੀ 628] "2.ਵਿਆਖਿਆ-ਧਾਰਾ.- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਭਿਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਵੇ:-

xxx

xxx

xxx

(i) ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਕਰਾਰ ਹੈ;

xxx

xxx

xxx

10. ਕਿਹੜੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਾਰ ਹਨ.- ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਾਰ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਕਰਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ।

xxx

xxx

xxx

17.‘ਧੋਖਾਧੜੀ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ.- ‘ਧੋਖਾਧੜੀ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿਸੇ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਰਜ:-

(1) ਉਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ, ਜੋ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(2) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਆ ਛੁਪਾਉਣੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੱਥ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ:

(3) ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਅਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(4) ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਰਜ;

(5) ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਚੂਕ।

ਵਿਆਖਿਆ.-ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਚੁੱਪ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਬੋਲਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

xxx

18.”ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ.- “ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(1) ਉਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦਾ ਹੈ’

(2) ਕਿਸੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜੋ, ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ;

(3) ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਨਾਲ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਬਸਟੈਂਸ ਬਾਰੇ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

xxx

19.ਬਿਨਾਂ ਮੁਫਤ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਮਾਨਤਾ.-

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, [***] ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਤੇ ਇਕ ਅਮਾਨਤਾ ਕਰਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਰਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਹੁੰਦੇ।

ਅਪਵਾਦ.- ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਜਾਂ ਚੁੱਪ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕਰਾਰ ਅਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸਧਾਰਣ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਨ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਰਾਰ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਅਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ।

ਉਦਾਹਰਣ

(ਸੀ) ਏ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਬੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਬੰਧਕ ਹੈ। ਬੀ ਯਾ ਤਾਂ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਧਕ-ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,"

23. ਭਾਰਤੀ ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ "ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 2(i) ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸਾ ਧਾਰਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

24. ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਤਦ ਕਰਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਬਦ "ਧੋਖਾਧੜੀ" ਅਤੇ "ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ" ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 17 ਅਤੇ 18 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਾਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੀਮਿਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਮਤਲਬ" ਅਤੇ "ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ" ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉੱਲੇਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਿਰਫ ਉਦਾਹਰਣਾਤਮਕ ਹਨ। ਕੀ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ "ਧੋਖਾਧੜੀ" ਜਾਂ "ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ" ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

25. ਇੱਕ ਵਾਰ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਬਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਕਰਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਉੱਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਵਿਕਲਪ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ।

26. ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਾਰ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਦੁੱਖੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਾ ਤਾਂ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਯੋਗ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪੂਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਬਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਦੁੱਖੀ ਹੈ। ਕਰਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣ (ਸੀ) ਤੋਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਲੰਘਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

27. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਛੁਪਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪਰਸਪਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਧਾਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤੋਂ ਲਾਭ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਤਨ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986:

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ.- (1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,-

xxx xxx xxx

(g) "ਘਾਟਾ" ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਮੀ, ਅਧੂਰਾਪਣ, ਕਮੀ ਜਾਂ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ;

xxx xxx xxx

(r) "ਅਨਿਆਇਆ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ" ਕਿਸੇ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾਵਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨਿਆਇਆ ਢੰਗ ਜਾਂ ਅਨਿਆਇਆ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨਾਮਤ:—

(1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ, ਚਾਹੇ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ,—

xxx xxx xxx

(iv) ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਯੋਜਕਤਾ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਮਾਨ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਲਾਭ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

xxx xxx xxx

(vi) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਉਪਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨਾ।" xxx xxx xxx

3. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।—

ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

xxx xxx xxx

14. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ।—(1) ਜੇਕਰ, ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਪੀੜਤ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ, ਨਾਮਤ:—

xxx xxx xxx

(d) ਉਹ ਰਕਮ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ ਜੋ ਇਸਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਚੋਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ;

xxx xxx xxx

(f) ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਜਾਂ ਪਾਬੰਧਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ;

28. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਐਕਟ, 1986 (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ "1986 ਦਾ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਧੀਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਅੜਚਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਰਾਦਾ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਨਿਯਮਾਂ, 2005 ਦੇ ਨਿਯਮ 26 ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਲਝਣਾਉ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਦੇਸ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

29. ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਣ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੱਦੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਵੀਕਾਰਤਾ, ਵਿਵਹਾਰ, ਅਤੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਰਾਹਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਅਸੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਦੀ ਅਣਉਚਿਤ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਾਮਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2019:

“2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ. – ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ,-

xxx xxx xxx

xxx xxx xxx

(46) “ਅਣਉਚਿਤ ਕਾਂਟਰੈਕਟ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਜੋ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਦਲਾਅ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨਾਮਤ:—

(i) ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ; ਜਾਂ

(ii) ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਖਪਤਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਇਸ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਪਾਤੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਪਾਰਟੀ; ਜਾਂ

(iii) ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਛੇਤੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਗੂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ; ਜਾਂ

(iv) ਅਜਿਹੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ; ਜਾਂ

(v) ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ; ਜਾਂ

(vi) ਉਪਭੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਚਾਰਜ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜੋ ਉਸ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ;”

(47) “ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਜੋ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨਿਆਇਕ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂ ਅਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨਾਮਤ:—

(i) ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਚਾਹੇ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ—

(a) ਝੂਠਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਆਰ, ਗੁਣਵੱਤਾ, ਮਾਤਰਾ, ਗ੍ਰੇਡ, ਸੰਯੋਜਨ, ਸ਼ੈਲੀ, ਜਾਂ ਮਾਡਲ ਦਾ ਹੈ;

(b) ਝੂਠਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਆਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰੇਡ ਦੀਆਂ ਹਨ;

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੜ-ਬਣਾਏ, ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਦੇ, ਨਵੀਨੀਕ੍ਰਿਤ, ਮੁੜ-ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮਾਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ;

(d) ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸਪੋਂਸਰਸ਼ਿਪ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ,

ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਲਾਭ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹਨ;

(e) ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਵਿਕਰੇਤਾ ਜਾਂ ਸਪਲਾਇਰ ਕੋਲ ਸਪੌਂਸਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਕਰੇਤਾ ਜਾਂ ਸਪਲਾਇਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(f) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਉਪਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨਾ;

(g) ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਤਪਾਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਅਸਰਦਾਰਤਾ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟੀ ਦੇਣਾ ਜੋ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਪਰੀਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ:"

30. ਉਪ-ਧਾਰਾ (46) ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2019 (ਇਸਨੂੰ "2019 ਦਾ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਨਿਆਇਕ ਕਰਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ— ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਤਮਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਤੋਂ (vi) ਅਧੀਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਤਤਃ, ਇਹ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਕ ਕਰਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰੇ।

31. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਗ਼ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਮਲ ਦੇ ਅਨਿਆਇਆਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਰਾਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਨਿਆਇਆਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਅਨਿਆਇਆਂ ਵਪਾਰਕ ਅਮਲ ਅਪਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾਂਤ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਹੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ 2019 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਅਤੇ 49 ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਅਤੇ 49

"(47) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ.- (1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ—

(ਅ) ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ—

(i) ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ;

(ii) ਅਨਿਆਇਆਂ ਕਰਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(iii) ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ; ਅਤੇ...

xxx xxx xxx

49. ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ.-

(1) ਸੈਕਸ਼ਨ 35, 36, 37, 38 ਅਤੇ 39 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਈ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

58. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ—

(a) ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ—

(i) ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਲ, ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ;NONE NONE

(ii) ਅਨੁਚਿਤ ਕਰਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;NONE NONE

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ;NONE NONE

(iv) ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ; ਅਤੇ……."NONE NONE

xxx xxx xxx

59. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।- (1) ਸੈਕਸ਼ਨ 35, 36, 37, 38 ਅਤੇ 39 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਈ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

32. 2019 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 47 ਅਤੇ 58 ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਨੁਚਿਤ ਕਰਾਰ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਰ ਅਨੁਚਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਰਾਹਤ ਵੀ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ।

33. 2019 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 49 ਅਤੇ 59 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਈ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ।

34. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾ□ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ

ਅਨਿਆਇਕ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। "ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ" ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾ□ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਨਿਆਇਕ ਤੱਤ ਹਨ। ਉਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਕ ਐਲਾਨਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

35. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 2019 ਦੇ ਨਵੇਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਪਿਛਲੇ ਐਕਟ, ਅਰਥਾਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਅਧੀਨ ਵੀ ਸੰਕੇਤਿਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ IREO ਗ੍ਰੇਸ ਰੀਅਲਟੈਕ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਖੰਨਾ, (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241,

“33. 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੋਰਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਬਿਲਡਰ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਚੋਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੀਲ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ।

34. ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ-ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1)(ਆਰ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੋਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕਰਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਇੱਕ-ਪਾਸੇ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੀਲ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ “ਅਨਿਆਇਕ ਕਰਾਰ” ਨੂੰ 2019 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੋਰਾ ਅਤੇ ਰਾ□ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇਕ ਵਜੋਂ ਕਰਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਐਲਾਨਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ।”

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

36. ਦੋਵੇਂ ਫੋਰਮਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਰਾਰ ਇੱਕ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਥਾਤਮਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਯਾਪਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾ□ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21(ਏ) ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 96 ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

37. ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਕ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰਾਰ ਐਕਟ, 1872 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ।

38. ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ

ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ ਕਿ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨਿਆਇਕ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰੂ ਧਾਰਾ, ਅਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਚਲਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੂਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੋਰਮ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 14(ਡੀ) ਅਤੇ 14(ਐਫ) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਰਿਣਾਮਕ ਰਾਹਤ ਦੇਵੇ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਪਰਿਣਾਮਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨਿਆਇਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਨਿਆਇਕ ਵਪਾਰ ਚਲਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

39. ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਏ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 2002 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਕਪਾਸੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਤਹਿਖਾਨੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕ ਅਨਿਆਇਆ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਧਾਰਾ ਇਕ ਅਨਿਆਇਆ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ-ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

40. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹਰਾਸਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਲਈ 2.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਿਰ ਹੇਠ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੌਕਾ ਲਿਆ ਸੀ।

41. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਐਫ.ਏ. ਨੰਬਰ 275 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਹਰਾਸਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਲਈ 2.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ। ਅਪੀਲ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

42. ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਛੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਏ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 2002 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ)

ਅਪੀਲ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate